

דורית שילה רחמים

טַמְטָם, טומטום, ש"ז, מ"ר טַמְטָמִים, טומטמין, מי שאבר המין שלו לא נפתח או עלה עליו קרום ולא גבר אם הוא זכר או נקבה: והעבד והאשה וטומטום ואנדרוגינוס (ביכור' א ה). אנדרוגינוס בריה בפ"ע הוא ולא יכלו חכמים להכריע עליו אם הוא איש או אשה אבל טומטום אינו כן, פעמים שהוא איש פעמים שהוא אשה.

כשמדובר בווינסנט קשה לי להחליט במה להסתכל, באיזה חלק של גופו להביט כדי לראות אותו באמת ולהחליט מי הוא. יש ימים שהוא נכנס לכיתה שלי, מחברת, ספר ועט בידיו, ואני רואה רק את אצבעותיו הלבנות על מפרקהן המחוודדים. בימים אחרים, כשאני עומדת ליד הלוח, הוא תולה בי את עיני הברזל הכחולות שלו, התחומות בקמטי צחוק אפרפרים, ואני לא רואה דבר מלבד מבטו. לפעמים, כשבחוץ מחשיך מוקדם והקור והחושך חודרים מבעד לחלונות חדר הכיתה שלנו, הוא נשאר לשבת עד שיוצא אחרון הסטודנטים, ואז מתרומם מכיסאו וצועד לאט לאט, בגלימתו הלבנה, לעבר החלון שמימיני. ברגעים האלה אני לא יכולה שלא לנעוץ מבט בחגורת חרוזי העץ המתוחה ברישול על מותניו ותלויה מעל הסנדלים. כך הוא צועד וחרוזי העץ של חגורתו מקשקשים ומקרקשים. פעם אחת הוא הניח את כף ידו על זוגית החלון הקרה ואמר: "אני נשבע לך, כשאלוהים ברא את החורף הוא לא חשב על נזירים דומיניקנים מסכנים, שצריכים להסתובב כל השנה בסנדלים".

כמו בסוף כל שיעור, גם באותו יום חורף שאל אותי וינסנט אם אני רוצה לצאת לטיול רגלי בעיר. ואני, שמגיעה לירושלים רק כשאני צריכה ללמד את שיעורי העברית המקראית שלי בבית הספר הקתולי, משוכנעת שרק גבר לבוש בשמלה יכול לגרום לי לומר פעם אחר פעם "כן".

"בואי נסתובב היום לאורך החומה, אבל מבחוץ. זה מה שיפה בירושלים, האספלט והמכוניות חסרות הסבלנות של הישראלים מצד אחד, והאבנים הגבוהות האלה מצד שני". כשאתה נזיר גבוה ויפה בן שלושים וארבע אתה יכול לומר דברים כאלה בלי לחשוש שיחשבו שאתה אידיוט. הרי גם ככה

כולם חושבים שמשוהו לא בסדר אצלך. ובעודנו צועדים ואני מתנדנדת על מגפי העקב הלא-נוחים שלי, נעצר לרגע וינסנט ושאל: "אז מה שלומך? כל-כך הרבה זמן לא היית פה, אני לא רגיל לא לראות אותך כל שבוע." "יותר טוב", עניתי וקצת חייכתי, "מתחזקת, היום הניתוחים האלה לא מסובכים כמו פעם".

"את נראית יותר טוב.", הוא אמר ונעץ בי את הכחול-כרוז שלו. "חזר לך הצבע לפנים".

"זה מפני שכשהוציאו את הרחם ואת הגידולים, זה גרם לדימומים להפסיק. עכשיו אני כבר לא אנמית. מה שנקרא, צבע תמורת רחם: תסכים אתי שזאת עסקה משתלמת".

וינסנט שתק והביט בי. הוא יכול להרשות לעצמו להסתכל. מגנה עליו חומה גבוהה של נזירות, גבוהה כמעט כמו החומה של ירושלים. אחרי דקה ארוכה הוא אמר: "את רואה את הרמזור הזה שם? לא זה הקרוב, זה שליך הגבעה. עד שם אני מרשה לך רחמים עצמיים, ואחר-כך נראה מה נעשה." "מה כבר אפשר לעשות? אני מורה לעברית, גרושה, בת יותר מארבעים, בלי ילדים ועכשיו גם בלי רחם".

"בסדר גמור", הוא אמר ברוגע הרגיל שלו, שמוציא אותי מהכלים.

"בסדר גמור. עד הרמזור ואחר-כך אני אדבר".

ולי בכלל לא התחשק לשמוע אותו מדבר. מה כן התחשק לי? אולי רק לצעוק לו: "ומה יקרה ברמזור, אה? תפשיל את הגלימה המגוחכת הזאת ותעשה לי ילד? אצלכם הרי כבר הכניסו להריון בתולה אחת, וגם אצלנו היו שתיים-שלוש עקרונות שילדו בסוף, אז למה לא עוד אחת באמת?"

אבל שתקתי וחשבתי לעצמי שדי טיפשי לנעול מגפיים כל כך לא נוחים רק כדי לנסות למצוא חן בעיני נזיר קתולי, ועוד נזיר שאוהב ללכת ברגל. "אתה יודע שבעברית המילה 'רחמים' נגזרת מהמילה 'רחם'? אמרתי והתעצבתי קצת יותר. "זה יפה. בייחוד כשחושבים על זה שמהמלה היוונית ל'רחם', 'היסטרה', גזרו את המלה 'היסטריה'".

"נדמה לי שכבר אמרת לי את זה פעם", ענה ולא שאל את השאלות הדקדוקיות והאטימולוגיות שהיה בוודאי ממטיר עלי אילו היינו עכשיו בכיתה.

המשכנו לצעוד בשתיקה – שתיקה שאליה נלוו הקשקשת הבלתי-פוסקת של חרוזי חגורת העץ שלו, הטיפוף המקרטע של העקבים שלי והתנועה הסואנת של המכוניות ושל האנשים. לא היה לי מה לומר לו ולא יכולתי להתרכז בשום דבר.

"יש לי ילד", הוא הפטיר פתאום והגביר מעט את קצב צעדיו.

"סליחה?"

"יש לי ילד, בן. הוא בן עשר השנה."

"איפה הוא נמצא?"

"בבית, בדבלין."

לא ידעתי מה לומר ועוד פחות מה לשאול. כל ההרמוניה של הרעש הסביבתי התפוגגה פתאום, והכרתי התמסרה לתובנה הבאה: אפילו נזירים מצליחים להוליד ילדים. כך עלו המילים בעיני רוחי, ומיד חשתי בוושה ועיני ננעצו ברמזור.

"החברה שלי נכנסה להריון כשעוד היססתי אם להתחייב לכנסיה ובדיוק כשהחלטתי לקחת פסק זמן של כמה חודשים מהסמינר. אבל בסופו של דבר ההיריון שלה לא השפיע על ההחלטה שלי, והבן שלנו – ליאם – נולד אחרי שכבר נדרתי את נדר הנזירות."

המשכתי לשתוק כי הנחתי שימשיך לדבר. סיפור כזה לא מפסיקים באמצע. אבל וינסנט המשיך לצעוד בשקט ומדי פעם סובב את ראשו אלי. קינאתי בו שיש לו גלימה לבנה־דהויה שבה הוא יכול להתעטף ולמצוא מסתור.

"אבל זה שיש לי ילד לא אומר שאני הורה", שמעתי אותו אומר לבסוף.

"אני מבינה".

"בטוח?", וחיוך קטן נפרש על שפתי.

"מה אני אגיד לך? אני כבר לא יודעת מה בטוח ומה לא. אבל אני מתארת לעצמי שלהיות נזיר דומיניקני עשר שנים לא השאיר לך הרבה מקום לחיי משפחה".

התבוננתי בגבעה הירושלמית שלימיננו, גבעה אפורה־חומה וספוגה בגשם, ונכספתי אל העיר שלו, אל דבלין שהיתה ללא ספק ירוקה יותר, גשומה יותר, בוהקת יותר. באורח מפתיע נראתה לי עכשיו דבלין זרה פחות מירושלים, אף על פי שמעולם לא ביקרתי בה. רציתי להמשיך לדבר אתו. להמשיך ולומר שכן, אצלי בראש הכול בטוח וידוע. אני יודעת למשל שהוא נזיר ובחור מבריק ומשכיל שבא הנה לפני שנתיים כדי ללמוד עברית מקראית. אני יודעת שבכל פעם שהוא פוצה את פיו אני נשאבת אל תוך המילים שלו ולא רוצה להניח לו. אני יודעת שהוא האיש השלם ביותר שאני מכירה, או לפחות כך חשבתי עד עכשיו, ואני גם יודעת שנפשי נקשרה בנפשו. ומעל לכול, עד לרגע זה הייתי משוכנעת שגם הוא עקר. עיני הברזל שלו הן מה שראיתי לנגד עיני כשחתמתי בבית החולים על

הטופס המאשר למנתח לעקור מגופי את האיבר המדמם הזה, שחודש אחר חודש – עוד כשהייתי נשואה – לא הצליח להרות. חתמתי והבנתי שאולי כדאי שאסע קצת מכאן אחרי שהסיוט הזה ייגמר. אולי לאירלנד, למה לא? לנשום שם אוויר אחר לשנה־שנתיים, אוויר שנראה ומריח כמו וינסנט. “בעוד כמה ימים אני נוסע לשם, זה מה שרציתי לספר לך. אני נוסע אל הבן שלי. אמא שלו חלתה, ובפעם הראשונה מאז שנולד היא ביקשה שאבוא לעזור לה.”

וינסנט דיבר אלי וגם אל ירושלים. דיבר על חייו ועל אלוהים שלו שבשמים. אבל אני כבר הייתי הרחק משם, מטיילת בנעליים נוחות על גבעות ירוקות לחופו של אוקינוס מלוח וקר, וברקע ספינות דייגים משייטות מול מגדלור כסוף. וילד בן עשר בעל עיני ברזל כחולות אוחז בידי, ובידו השנייה בזו של אביו הלבוש בגלימה לבנה, חגורה מעץ וסנדלים. ילד ושמו ליאם.